Poštnina plačana v gotovini. Posamezna številka 1 Din.

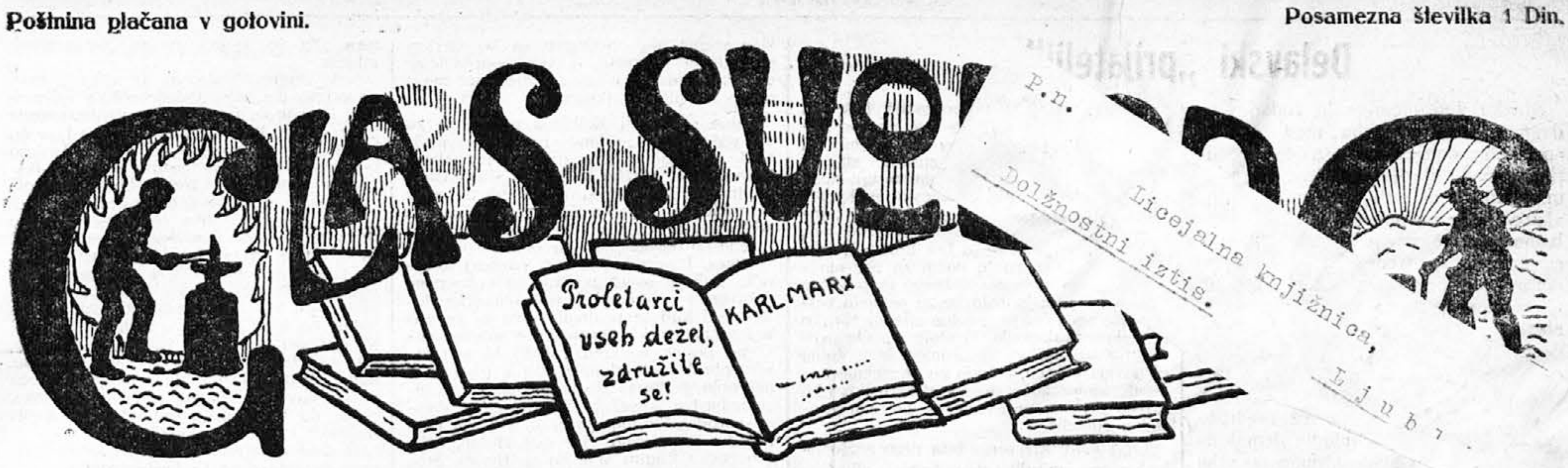

P.n. Dolžnostni iztis. Licejalna knjižnica, Ljub

GLASILO NEZAVISNE DELAVSKE STRANKE JUGOSLAVIJE

Izhaja vsak četrtek. — Uredništvo in upravništvo: Karl Marksa (preje Turjaški) trg št. 2, pritličje. — Naročnina za mesec 4, četrtletno 12 Din. — Dopisi se ne vračajo.

Št. 19. LJUBLJANA, četrtek, 23. avgusta 1923. Leto I.

Orjaški boj rudarjev!

10.000 rudarjev peti teden v stavki. — Orožniki v službi trboveljskih magnatov. — Vlada zagovarja milijonske profite trboveljskih čifutov. — Nad rudarji se izvaja brezobzirno nasilje. — 110.000 čeških rudarjev v stavki. — Pred splošno rudarsko stavko v Evropi. Rudarji bodo vstrajali do zmage. — Velikanski spontani zbor rudarjev v Trbovljah.

Rudarska stavka, ki je spontano izbruhnila 20. julija, traja še naprej in kakor izgleda, bo stavka po krivdi Trboveljske prem. družbe in radikalske vlade trajala še precej časa. Kljub temu, da Trboveljska prem. družba **dela z 900% profiti in da prodaja premog po mnogo pretiranih cenah,** vlada ni napravila nobenih korakov, da se stavka v doglednem času završi. **Mizerne plače** rudarskega delavstva **od 25 do 36 dinarjev** na dan, jasno dokazujejo **upravičenost rudarskih zahtev.** Mesto, da se vlada pobriga **za znižanje premogovnih cen** in za **poštene mezde rudarjev,** se v tem velikem boju **odkrilo postavlja na stran družbe.** Po želji Trboveljske prem. družbe **vlada zapira zaupnike, izsiljuje kriva pričevanja in med stavko povišuje brez potrebe cene premoga.** Celo pri deložaciji je šla družbi vlada na roke in ji dala na razpolago orožništvo. Le energičnemu nastopu rudarskih zastopnikov se je posrečilo **preprečiti deložacijo v Kočevju.**

Družba in vlada hočeta **zrušiti stavko** za vsako ceno. Trboveljska premogokopna družba **goni na delo svoje uradnike in nastavljence,** da opravljajo **štrajkbrehersko službo.** Toda že se pojavlja tudi med temi **nezadovoljnost in tudi poduradniki** bodo v kratkem **zapustili delo.** (Tudi ti reveži so slabo plačani.) Z največjim naporom je družba dobila par štrajkbreherjev, ki kopljejo premog na Doberni z bagerjem. Teh je vseh, s poduradniki vred, nekaj nad 45 in bodo producirali par dni, dokler ne zmanjka odkritega premoga. Ker so češki rudarji zvedeli, da se pošilja premog v Jugoslavijo in ker podjetniki tudi njim niso ugodili, so v ponedeljek stopili vsi rudarji na Češkem v stavko. **Stavka nad 110.000 rudarjev.** Tudi **angleški in francoski rudarji se pripravljajo, da stopijo v solidarno stavko,** če se v kratkem ne ugodi zahtevam čeških in slovenskih rudarjev.

Rudarji se ne bodo vdali, dokler ne izvojujejo svojih pravic. Organizacije bodo vsakemu preskrbele **najnujnejša sredstva za preživljanje, da nihče vsled gladu ne bo prisiljen** postati stavkolomec. **Razpoloženje med rudarji je dobro.** Oni se zavedajo, **da od stavke zavisi njihova bodočnost** in zato **bodo vzdržali do konca, do zmage.** In če se pojavi 100 stavkolomcev, bodo vstrajali naprej v svesti si, **da od njihove vstrajnosti in žilavosti zavisi uspeh njihove borbe.**

Od vseh revirjev smo dobili poročila o tamošnji situaciji.

Evo jih:

Trbovlje, 21. avgusta 1923.

Spontano, kakor gnani od nepoznane sile, so se zbrali rudarji v ponedeljek, 20. t. m. v Trbovljah. Bilo jih je nad 3000.

Na shodu se je govorilo o situaciji, štirinedeljske stavke in o mahinacijah Trboveljske prem. družbe, ki je segla za poslednja sredstva, da uduši stavko, porabivši v to svrho razne agente. Nadalje se je govorilo o nasiljih, ki se vrše od strani vlade nad rudarji.

Oba govornika, ki sta govorila zelo jedrnato o vzrokih, ki so povzročili stavko ter o izdajniški vlogi radikalov in socijalpatrijotov (Krušič), konstatirajoč, da prvi v tem momentu predstavljajo oblast in pošiljajo orožništvo in vojsko na gladne rudarje, da jih pobijajo in zapirajo ali pa siloma naganjajo v jame, da tam cedijo cekine Trboveljski milijonski družbi. Med tem, ko z ene strani hočejo s silo udušiti borbo rudarjev, pošiljajo z druge strani razne Stefanoviće, ki iščejo, da jim rudarji izrečejo zaupanje in da jih potem na prav radikalen način prodajo nenasitnim izkoriščevalcem. Potem sta se dotaknila oba govornika izdajalskega dela socijalpatrijota Krušiča, ki je kot zastopnik delavstva na eni seji izjavil, da je imela prav Trboveljska družba, ker je, že tako lačnim delavcem, od njihovih mizernih plač odtegnila po 8 »plavih« (kovačev).

Delavstvo je silno ogorčeno proti tem izdajalcem, ki so v takem usodnem trenutku hoteli za judeževe groše prodati delavstvo ter ga zasužnjiti Trboveljski delniški družbi.

Zborovalci so zatrjevali odločno, da so vsi poskusi agentov in hlapcev kapitalistov zaman in da bodo vstrajali, naj se zgodi kar hoče, da izvojujejo svoj pravični boj. Poslali so pozdrave sodrugom v Češkoslovaški in Madžarski, ki so solidarno stopili tudi v stavko, da si izboljšajo svoj ekonomski položaj.

Ta shod je jasno pokazal, da je zaman ves napor Trboveljske premogokopne družbe, da zruši stavko rudarjev.

Kočevje, 21. avgusta 1923.

Ravnatelj Biskupsky je privedel pred par dnevi 70 Hrvatov, katere je z lažjo pridobil, da so sledili njegovim agentom. Govoril jim je, da bodo plačani po 180 — 250 kron na dan brez doklad in da bodo dobili povrnjene prevozne stroške. Ko so Hrvatje videli, da je v rudniku stavka, niso hoteli delati in zahtevali so papirje nazaj, da odpotujejo. Ravnatelj Biskupsky jim noče izdati papirjev in je dobil orožnike, **da jih stražijo kot ujetnike v barakah.** Nikamor se ne smejo ganiti iz barak, še **na stranišče jih spremlja orožnik.** Delati **morajo pod orožniško asistenco,** vse njihove **pritožbe proti takemu protiustavnemu konfiniranju so brezuspešne.** Kljub strogi kontroli je od prvotnih 70 Hrvatov doslej **pobegnilo 32, ostali so že poskušali pobegniti, pa so jih ujeli.** Protestirajte pri vladi proti omejevanju svobode in nastopu orožnikov.

Drugih stavkolomcev ni. Vzdržali bomo do konca; če Biskupsky in orožniki ne prestanejo s terorjem, bodo občutili jezo rudarjev.

Vstrajajte tudi drugod! Zmaga je naša, če bomo ostali enotni. Enotno smo šli v stavko, enotno jo bomo završili, kadar dobimo večji kos kruha.

Rajhenburg, 21. avgusta 1923.

Razpoloženje dobro. Stavkolomcev ni. Brez razloga, na željo Trboveljske prem. družbe, so aretirali 2 zaupnika, iščejo še ostale. Mi se ne vdamo, dokler ne ugodijo našim upravičenim zahtevam.

Huda jama, 19. avgusta 1923.

Položaj neizpremenjen. Orožniki, ojačeni, nimajo prilike nas trpati, ker se zadržimo mirno. Trboveljska prem. družba z izzivanji nas ne bo zavedla. **Hočemo kruha in vstrajali bomo do konca.** Kmetje nas podpirajo.

Hrastnik, 21. avgusta 1923.

Radikali hujskajo s plakati. Zahtevajo, da se nas zapre, ker si upamo povedati, da smo lačni. Žandarmerija je popolnoma pod kontrolo ravnatelja.

Razpoloženje je dobro. Vstrajali bomo do zmage.

Dokument solidarnosti s stavkujočimi rudarji.

Krut, neizprosen boj bijejo rudarji trboveljske premogokopne družbe za svoj obstanek. Že pet tednov stoji delo v revirjih. Pet tednov že kličejo trpini po kruhu, da nasitijo svoje izmozgano telo, izstradana telesa svojih žen in otrok. Desettisoč jih je, 40 tisoč z ženami in otroci. Sami proletarci, nikdar brezskrbno se smejoči, večno v skrbeh za svoj obstanek, v neprestanih mislih, kako se nasitijo jutri. Neprestano v trdem in napornem delu, na račun katerega brezskrbno žive magnati trboveljske družbe v izobilju, so ti trpini-proletarci obsojeni na revščino in borbo za obstanek.

A delničarji — njih gospodarji, kateri mnogi niti ne vejo kje da zijajo tiste črne odprtine, ki požirajo tisoče ljudi, odprtine iz katerih teče in se vali njih bogastvo, brezskrbnost in razkošje — z mrkim gnjevom pošiljajo na sestradane rudarje, ki zahtevajo kruha, bajonete in agente-provokaterje. S silo in zvijačo hočejo zlomiti pravični boj, zlomiti stavko rudarjev in jih tako zasužnjiti še bolj, pritisniti k tlom in iztisniti iz njih bogastva na kupe, ki ga trošijo za zabave, letovišča, priležnice in razne druge naslade kulturnih in civiliziranih gospodarjev-delničarjev in njih oprod.

Ves eksploatarski razred gleda napeto na ta gigantski boj izkoriščanih z izkoriščevalci in se jasno zaveda ogromnega pomena zmage ali poraza. Zlom rudarske stavke je zlom delavskega mezdnega gibanja vseh strok širom Jugoslavije. Zmaga trboveljske družbe nad rudarji, je zmaga buržuazije Jugoslavije nad celokupnim proletarijatom Jugoslavije. In gorje premaganim! Jako dobro se tega zavedajo jugoslovanski kapitalisti.

In tega se tudi zavedajo proletarci širom cele Jugoslavije. Nezavisna delavska stranka Jugoslavije, avantgarda revolucijonarnega proletarijata v deželi vé kaj da pomeni zmaga ali poraz trboveljskih rudarjev in podpira boj trboveljskih rudarjev.

Pokrajinski odbor »Neodvisne delavske stranke Jugoslavije« je sklenil pozvati vse svoje krajevne organizacije in člane »Neodvisne delavske stranke Jugoslavije«, da pokažejo dejansko svojo solidarnost rudarjem v njihovem boju. Vsak član mora odšteti v prid stavkujočim rudarjem enodnevni zaslužek. Krajevna organizacija NDSJ v Ljubljani je na svojem sestanku že to sklenila. Obenem se izda apel na vse strokovne organizacije, da store isto.

Ta velepomemben korak je nova etapa v razrednem boju proletarijata s kapitalizmom v Jugoslaviji. Izrazi simpatij, solidarnostne izjave in napeto čakanje izida boja, je postalo meso, postalo dejanje. Proletarijat vseh strok se dejansko in indirektno udeleži tega boja izkoriščanih s tem, da odšteje enodnevni zaslužek v podporo rudarjem. S tem korakom je delavstvo vseh strok pokazalo, da se jasno in točno zaveda pomena zmage ali poraza rudarske stavke, držeč se besed Karla Marksa, da je osvoboditev proletarijata delo proletarcev samih. S tem korakom pa so člani »Neodvisne delavske stranke Jugoslavije« dokumentirali tudi svojo disciplino in razredno zavest. V borbi se čistijo značaji in pojavljajo, v borbi se krepijo vezi proletarijata. V borbi se preizkuša, kakor zlato v ognju, iskrenost posameznika in moč organizacije.

Zatorej, proletarci! Enodnevni zaslužek dajte v prid stavkujočim rudarjem. Doprinesite to žrtev na proletarski žrtvenik proletarske solidarnosti, da bodo tudi vam, ko stopite vi v boj, stali ob strani rudarji.

Naj živi dejanska solidarnost proletarijata!

Naj živi razredni boj!

Dol z izkoriščevalci!

Vsak razredno zaveden proletarec mora biti član Neodv. Delavske stranke Jugoslavije.

Delavski „prijatelji“.

Stavka železničarjev in rudarjev je dvignila mnogo prahu med znanimi »prijatelji« delavskega razreda — starimi demokrati okrog »Slov. Naroda« in »mladimi« okrog »Jutra« in »Orjune«. »Jutro« se je od početka mezdnega gibanja železničarjev in javnih nameščencev začelo »prisrčno« prilizovati obojim in prepričevati slov. ljudstvo, da so »Jutrovi« uredniki in sam dr. Žerjav za stavko železničarjev, medtem ko je istočasno prinašalo stalne lažnjive vesti o naraščajočem številu štrajkbrecherjev med rudarji. Povedalo seveda ni tega, da prinaša take vesti, ker leži pri Trboveljski družbi kapital mladih demokratov, ki strašijo s svojo Orjuno po vrhu snežnega Triglava, odkar jim je odklenkalo po kranjskih in štajerskih dolinah.

»Slov. Narod« je pa kar po pravici povedal, da je on za radikale in radi tega proti delavstvu in je obsodil stavko železničarjev in rudarjev. »Jutro« je hotelo radi tega naslikati »Slov. Narod« kot protidelavski list. Tedaj se je pa zganil stari oča »Narod«, ki piše bolj reakcionarno kot same »Jutranje Novosti«, in povedal vendar enkrat nekaj resnice kot odgovor »Jutru«. Ta odgovor se glasi:

»Milo se stori človeku, ko vidi ljubljansko mladinsko politično peščico, kako se vsiljivo ponuja železničarstvu in kako mu poizkuša dokazati, da je edini njegov prijatelj in zaščitnik. Ta naivna peščica misli, da železničarstvo nasede novim »socijalnim« prerokom in da pozabi, kako so mladini zahtevali zakon za zaščito države ter zakon za železničarske stavke. Seveda, zahtevali so jih takrat, ko so se šopirili s hinavskimi državotvornimi nauki in ko so sedeli v vladi. Danes pa so v opoziciji, zato ti zakoni niso nič prida, in približujejo se železničarstvu, da bi z njegovo pomočjo omajali radikalsko vlado in na ta način zopet zlezli v novo koalicijsko vlado. Kako bi bilo v tem slučaju z železničarstvom in drugim uradništvom, pa naša javnost dobro ve.

Se bolj naivna je vera »Jutrovih« politikov, ako mislijo, da je uradništvo in železničarstvo pozabilo, da temelji politična eksistenca tega lista in njegovega političnega krožka na umazanem bančnem kapitalu in da se vsa njegova politika radi te zveze udinjena podkupljenim političnim smerem. Le čitajte »Jutrove« uvodnike in čuli boste žongliranje z našimi svetimi državnimi in socijalnimi zadevami po dveh, treh profesijonalnih politikih, ki nimajo nikakega poštenega in vestnega prepričanja v sebi in katerim gre samo za politično oblast in iz nje izhajajoče gmotno bogatenje. Kadar za politično grupo tiči bančni kapital, ali je mogoče govoriti o poštenosti in idealizmu? Na to poštenost smo hoteli opozoriti o priliki zadnje železničarske stavke, da tiči za »Jutrovim« socijalnim besedičenjem perfidna igra, naperjena direktno proti interesom malega človeka. »Jutro« in njegovi politiki so danes brez vsakega vpliva v Beogradu in tudi tedaj, ko so sedeli v vladi, niso storili za uradništvo ničesar, pač pa so znali to uradništvo s svojim demagoškim tiskom vleči za nos in odlašati ureditev činovniškega vprašanja v nedogledne čase. V pričo nove stavke smo naglasili, da, »Jutro« glasnik nasilne politike v Jugoslaviji in da izrablja železničarsko stavko samo za to, da bi omajalo sedanjo in pričaralo novo koalicijsko vlado. V Sloveniji in drugod je demokratsko stranko omogočil bančni kapital. Temu bančnemu kapitalu je tudi doslej služila demokratska politika, dokler je bila v vladi. **Strahovito igro, ki si jo je dovolil bankroteur Plavšič z našo valuto, je podpiral demokratski tisk kot višk finančne modrosti.** S tem pa upropastil v prvi vrsti jugoslovansko uradništvo, kojega definitivna gmotna sanacija stoji in pade s končnim dvigom in padom vrednosti našega denarja. Iz Plavšičevih špekulacij so se mastile demokratske banke in te banke so potem finansirale demokratski tisk. Po drugi strani pa je ta tisk branil Plavšičevo politiko in na ta način za par umazanih grošev prevaral državno in privatno uradništvo cele Jugoslavije za njegova najnujnejša socijalna in gmotna stremljenja. To so zakulisni dogodki, ki stoje v najtesnejši zvezi z uradniškim vprašanjem in z vsemi njegovimi pokreti, katerih pa ne smemo pozabiti, kadar hoče demokratski tisk zvaliti krivdo pri tem vprašanju na povsem sporedne činitelje.

Oča »Narod« pa s tem niso razkrinkali samo »mladih« demokratov ali »Orjuncev«, ampak to velja isto tudi za radikale, klerikalce in socijaliste. Socijalisti so sedeli leta 1920 skupaj z demokrati v vladi, ki je odgovorila deputaciji železničarjev: »Stavko bomo s silo zatrli.« In klerikalci in radikali so nasilno nastopili proti železničarjem leta 1920, radikali so letos militarizirali železničarje, preganjajo rudarje, med uradništvom pa uvajajo korupcijo, kakoršna je mogoča le na Balkanu.

Stari oča »Narod« razkrinkava s tem vso čedno družbo: demokrate, radikale, klerikalce in socijaliste.

Pri celi stvari je zanimivo zadržanje naših vrlih ujedinjenih in neujedinjenih socijalpatrijotov. Istočasno ko skuša »Orjuna« dokazati svoje veliko »prijateljstvo« do delavstva, piše slavni Brrnot, da delavstvo ne sme ustanovljati protiorjunskih organizacij in »ujedinjajoči se« socijalisti v Celju vršijo vlogo najpodlejših denuncijantov. In medtem, ko naši socijalpatrijoti oznanjajo boj ne »Orjuni«, ampak protiorjunskim delavskim organizacijam, se pogaja voditelj italijanskih socijalistov D'Aragona z Mussolinijem, da mu izroči Amsterdamske strokovne organizacije, če ga pripusti Mussolini v vlado. In madjarski socijalpatrijoti se trkajo pred krščansko-socijalistično zverino — Horthijem, da niso v nobeni zvezi z upornimi železničarji, ampak da so proti njim. Istočasno ko piše Brrnot, da moramo biti proti ustanovljanju proti-fašistovskih organizacij, ker so »socijalisti« proti vsakemu nasilju, istočasno obsojajo bolgarski socijalisti komuniste in zemljoradnike na smrt in nemški socijalist Sievering, pruski minister podpira nemške fašiste in nastopa proti proletarskim stotnijam.

Tako se vleče veriga sovražnikov delavskega razreda od radikalov in demokratov preko klerikalcev do socijalpatrijotov in socijalpolicistov vseh struj in kalibrov.

Delavno ljudstvo, varuj se teh »prijateljev«, ki prihajajo med te, da bi ti nasuli peska v oči, te speljali z edino pravilne poti revolucijonarnega razrednega boja in te s tem še naprej držali v bedi in izkoriščanju!

Proč s temi »prijatelji«!

Živela enotna bojevna fronta ročnih in duševnih delavcev!

Iz diskuzije.

(K članku, ki smo ga priobčevali v »Glasu Svobode« v št. 15 in 17 »K problemu narodnega vprašanja v Jugoslaviji«*).

U diskusiji o tom pitanju mi učiniše drugovi v drugarskem listu »Borba« v Zagrebu nekoliko prigovora i napomena za koje smatram, da je potrebno, da ih odmah ovde iznesem, kao bismo na taj način skratili našu daljnju polemiku.

Pre svega moram upozoriti drugove na to, da je ovo samo jedna shema, jedna skica mojih misli i da je zbog toga sasvim prirodno, da je ostalo u tom prospektu još mnogo štošta nejasno. Ja sam postavio pre svega nekoliko teza, nekoliko tvrdnji, tako na priliku o privrednom jedinstvu i nejedinstvu pojedinih teritorija, koje treba tek dokazati. To je moguće samo na osnovu analize privrednih i drugih prilika, a ova iz više razloga nije mogli ući.

Zatim — ito beše glavni prigovor — misle mnogi drugovi, da je izlaganje primene proleterskog ustava države, sasvim suvišna lekcija, zbog čega, da postaje ova rasprava »Zukunftsmusik« i da zbog toga nema važnosti za naše momentane potrebe, t. j. za izradu partiske taktike.

Ovo mišljenje je iz osnove pogrešno. Ko nije razumio proleterskog uređenja države, taj badava rešava narodnosno pitanje, jer je ono van toga nerešivo. Badava tražiti pametnu partisku taktiku u tom pitanju, jer ta taktika mora biti izrađena u perspektivi proleterskog budućeg poretka. Pravilo valja: da ne smemo ni masam ništa obećavati, što ne ćemo moći ispuniti, a da im s druge strane sve nudimo, što je njihova faktična — i ako momentana — potreba, koju mi možemo uzadovoljiti. Dok se mi vrtimo u krugu buržuaskih potreba i buržuaske državnosti, dotle mi nećemo u tome pitanje prelaziti granica zahteva nacijonalističke socijalne demokratije. A danas nije više vreme, da operiramo sa Wilsonskim generalnim frazama o »samoopredeljenju do otcepljnja«, jer u takve Wilsonijade mase danas nemaju više poverenja.

Jedno strašno i škakljivo pitanje je za sve naše drugove pitanje »naroda«, »narodnosti«, »plemena« i »narodnog jedinstva«. Niko se nije složtio sa mojim stanovištem po tom pitanju i diskusija po toj definiciji se vukla kao morska zmija. Ali badava: u sociologiji ne postoji jedna jedinstvena definicija po pojmovima »narod«, »narodnost«, »pleme«. I prirodno jesu ti pojmovi historički, koji se uvijek menjaju sa vremenom, državom i politikom. A takva naučna definicija i kad bi postojala, bila bi za nas bez vrednosti, jer imamo pred sobom konkretne prilice, konkretne stvari. Mi moramo konstatirati stvari kakve jesu u istini i od njih polaziti. Ne to što mi želimo — narodno jedinstvo — već to, što postoji — mnogo-narodnost u Jugoslaviji — to je za našu politiku merodavno. Sve dok Hrvati, Srbi, Slovenci i Bugari vele da su Hrvati, Srbi, Slovenci i Bugari i rade kao takvi u svojoj politici — sporedno iz kakvih razloga — oni su Hrvati, Srbi, Slovenci i Bugari, oni su zasebni narodi i niko nema prava, da im to spori ili da ih sili, da oni to ne budu. Za »narod« ili »narodnost« niti ni jedina karakteristika jezik, niti državnost, niti vera, niti rasa, ali je sigurno zato neminovno potrebno jedno, a to je volja. Ako ja mislim i hoću biti Italijan, ja sam Italijan i niko nema prava, da mi to spori inameće nešto drugo. Gospodin Pašić nije Srbin — ali idete i kažite mu to — zli jezici vele, da on još sve do danas ne zna srpski, no to mu ni najmanje ne smeta, da sprovodi velesrpsku politiku u Jugoslaviji, pa u gosp. Ninčiću ništa ne smeta njegovo nesrpstvo, da ne bude Velesrbin.

Da mi u Jugoslaviji nemamo norodnog jedinstva (ovo je uostalom samo jedna kapitalistička potreba!) pokazali su nam poslednji skupštinski izbori dovoljno jasno. Pitanje se nameće samo, da li možemo živiti u jednoj državnoj i ekonomskoj zajednici i kakva treba da bude ta naša zajednica. Tu je jezgra našeg nacijonalnog pitanja.

Neki drugovi hoće, da si pomažu time, da priznavaju našu podeljenost na »plemena«, a negiraju postojanje različitih naroda i narodnosti. Bože mili, koliko smo time na boljem. To je samo igra reči. I stara Austrija je poznavala u svome ustavu samo »Volksstämme« (plemena) i trubila tu svoju parolu sve dok je doživila državni krah. Ne radi se ni o rečima, niti o rečenicama, niti o definicijama, već o praksi. Ako Crnogorci traže danas svoju republiku ili autonomiju, mi ju moramo prihvatiti u svoj program i ozbiljno raditi za nju i ako su oni po jeziku i po krvi čišći Srbi od svih ostalih Srba. To traži od nas politička situacija. Mi im sami ne smemo zaboraviti objasniti, da se će taj njihov ideal obistiniti tek onda, kad se bude nalazila čitava politička snaga u Jugoslaviji u rokama radnika i seljaka, dakle da treba prvo raditi na ustvarenju radničke i seljačke vlade.

»Jedinstvo naroda« može se kod nas razumevati sako kao »jedinstvo kulture« Hrvata, Srba, Slovenaca i Bugara, pa i do tog jedinstva je još daleko, daleko. Svaka drugačije jedinstvo je kapitalistički imperijalizam i mi ga već zbog drugih naroda u Jugoslaviji: Madžara, Nemaca, Arbanasa, Rumuna itd. ne smemo naglašavati. Federalizam pak nije nikakva zapreka kulturnom jedinstvu (vidi: Švajcarska, Rusija, Nemačka, Sedinjene države itd.). Naši drugovi iz Srbije, čijih zemlja je imala svakako jedan sasvim drugojačiji historijski razvoj, no stale provincije Jugoslavije, moraće poklanjati nekoliko više pažnja studiju naših ekonomskih i kulturnih prilika, te se nekoliko više umisliti u ovaj tok ideja. Negacija ili izbegavanje pozitivnih činjenica znači put jednog Karla Rennera. I on je neprestano tvrdio, da je separatizam u bivšoj Austriji samo stvar intelektualca, samo buržuaskih političara, ali mu je povesnica dokazala nešto drugo.

Što se tiče lozinka, koje sam izneo govoreći o taktici, one su isto tek skicirane. Definitivno će se izraditi na drugom mestu.

D. Anin.

* V štev. 17. od 9. avgusta t. l. se je v članku Anina »K problemu narodnega vprašanja v Jugoslaviji« v pasusu, kako si zamišlja člankar konstitucijo organa Sudobe, vrinila pomota, ki je smisel te konstitucije čisto skvarila. Ta organ (Sudoba) je zamišljen vedno le kot **homogen, iz okrajnih delegatov tovarniških delavcev in kmetov sestavljen kongres,** a ne kakor bi se lahko razumevalo napačno, nekak »nacijonalni svet«.

Radičeva pot v London.

21. avgusta 1923.

Reuter je prinesel včeraj kratko, lapidarno vest, da je dospel Štefan Radić v London. Reuter se včasih tudi rad zlaže, toda kdor pozna hrvatsko politiko, ta ve, da ako ni šel Radić v London, pojde jutri ali pa pojutrnjim. Nič ni bolj naravnega, kakor, da gre Radić v London in zato je na mestu, da si mi proletarci, nekoliko ogledamo to njegovo pot.

V nekem razgovoru v Ženevi leta 1917, ko se je g. Pašić še branil Jugoslavije z vsemi štirimi, je dr. Trumbić očrtal politično situacijo tako-le:

»Srbija vodi še vedno svojo velesrbsko politiko. Pašić ima velik upliv na Quai d' Orsayu (v francoskem zunajnem ministrstvu). Od Italije nimamo ničesar pričakovati. Toda pomembno za nas je, da se je Anglija počasi začela odločevati za to, da se Avstrija razdeli in da Anglija ne mara Velike Srbije. Polom Srbije v tej vojni in delo njenih ljudi po polomu v inozemstvu ji je dokazal, da bi bil tak primitiven organizem nesposoben za gospodasko življenje in za odpor proti Nemštvu na jugovztoku, kakoršnga ona rabi. Ona hoče Hrvate in Slovence v tej državi, da bi jo bolje priklenila k zapadu in ji dala organizativnih sil«.

Na naš jezik prevedeno se to pravi: Anglija bo podpirala tako državo, ki bo dala potrebne garancije za hiter kapitalistični razvoj, ki bo rabila dosti angleških izdelkov in ki bo veren trabant rojene vzločne politike.

V teritorialni stvaritvi je, kakor znano, zmogla hrvatsko-angleška teza, ki je bila končno tudi interes Francije, v njeni notranji uredbi pa — vsled negotovih tal, na katerih je stala v tem vprašanju hrvatska gospoda, ki je vsled svoje posebne gospodarske in politične situacije morala za vsako ceno zahtevati skupno državo s Srbi — so zmagali milijoni frankov, ki jih je Pašić puščal francoskim ministrom in visokim uradnikom na Quan d'Orsayu kot tantijeme za posojila, ki mu jih je dajala Francija med in po vojni.

Zabiti pa tudi ne smemo, da je hrvatska gospoda že pred vojno, t. j. že v stari Avstriji pričakovala pomoči od Anglije. Pokojni Franjo Supilo je bil osebni prijatelj Setona Watsona, ki je napisal poznano knjigo o nacijonalnih bojih v Avstriji. Supilo mu je dajal podatke za to knjigo. Pogledi Watsonovi na avstrijsko politiko glede Jugoslovanov so Supilovi pogledi.

Posredovalec med »Jugoslovanskim odborom« in Angleško vlado, t. j. med hrvatsko buržuazijo (in njenim slučajnim slovenskim priveskom) ter angleško vlado sta bila vplivna angleška žurnalistična agenta Watson in Steed.

In kdo danes ne ve, da je gospod Trumbić ravnatelj Radićeve politike!

Kaj je torej bolj naravnega kakor, da je poslala hrvatska kapitalistična gospoda Radića v London?!

Ravno tako naravno pa je tudi, da bo London Radića sprejel in z veseljem sprejel. Ne oficijelno seveda. Radić ne bo govoril z Baldwinom ali lordom Cursonom, ali govoril bo z njunima agentoma Steedom in Watsonom, ki imata dostop v Baldwinov in Cursonov kabinet in ki urejata liste, ki dajejo smernice angleški kapitalistični javnosti. In to ni malo. Anglija ve, da je Pašičeva SHS verna dekla g. Poincaréja, proti kateremu se ona danes z vsemi svojimi diplomatičnimi sredstvi bori in proti kateremu se bo borila jutri tudi z vsemi svojimi podmornicami, letali in zadušljivimi plini. V tej politični situaciji je Radiću angleška pomoč proti Pašiću zagotovljena. John Bull se bo pojavil morda že jutri s svojim računom pred g. Pašićem in le-ta bo takoj za nekoliko decimetrov manjši.

Jugoslavija postaja torej očitna arena francosko-angleških bojev, kakor Grška, Bolgarija, kakor Turčija in toliko drugih polkolonijalnih državic. Pot gospoda Radića v London torej ne pomeni nič drugega, kakor poojstrilev notranjih nacijonalističnih bojev v Jugoslaviji, kjer bosta nastopili Anglija in Francija kot pokroviteljici in zaščitnici hrvatstva in srbstva. Kaka bridka ironija ta komedija! Anglija meri 300.000 kvadr. kilometrov in ima 46,6 milijonov svojega angleškega prebivalstva. Njene kolonije pa znašajo 40,000.000 kvadr. kilometrov in štejejo 430 milijonov prebivalcev. Anglija je torej zasužnjila 130 krat toliko tuje zemlje, kakor je sama velika in skoro 10 krat toliko število tujih narodov, kakor je njenega angleškega prebivalstva — in pri teh Angležih išče g. Stipa Radić, vodja hrvatskih kmetov, narodnostne pravičnosti!

Srbska gospoda nastopa danes kot agent francoskega kapitala in hoče izkoristiti do kosti Hrvatsko in Slovenijo. Hrvatska gospoda hoče okrepiti svoj

Zbirajte za tiskovni sklad „Glasa svobode“!

obrtniški kapital in raztegnili njegovo sfero na Bosno in Srbijo in bo vsled tega nastopala kot angleški agent. Boj med njima bo naraščal — to pa ni interes jugoslovanskega delavca in kmeta. Radić bo vsled tega svojo maso revnih kmetov kmalu izgubil. Na hrvatskem bodo pridobili na deželi klerikalci, ki se bodo začeli razvijati pod egido slovenskih klerikalcev.

Neodvisna delavska stranka na hrvatskem ima velik zadatek, da prepreči razvoj klerikalizma v svoji deželi in pritegne kmetsko maso k sebi.

Pot Radićeva v London pomeni njegov odločen korak na desno. Dragus.

„Jutro“ v službi trboveljskih akcijonarjev.

Kakor še vedno, tako se je tudi sedaj izkazalo »Jutro«, da je v vsakem mezdnem boju v službi mogotcev Trb. prem. družbe ter, da igra kalverno vlogo provokaterja Trb. prem. družbe.

V številki 190, z dne 15. avgusta zopet prinaša »Jutro« tendencijozne vesti iz rudarskih revirjev, ter konštatira, da se že delavci odzivajo pozivu Trb. prem. družbe ter da se baje že vračajo k delu ter, da je v velikem obsegu zlasti obrat v Kočevju obnovljen ter, da producira dnevno 8 — 10 vagonov premoga. Baje se tudi v Trbovljah vrača delavstvo na delo ter, da je produkcija dosegla zadnje dni že 50 vagonov.

Da pa smo si na jasnem kaj je na stvari resnice, moramo povdarjati mi, rudarji sami, da je to gorostasna laž, ker delavstvo v Kočevju in v Trbovljah kompaktno stavka, kakor tudi v vseh ostalih revirjih ter se še ne zmeni za razglase Trboveljske prem. družbe in kakor es čuje od vsakega posameznega delavca, da nemara iti vse dotlej na delo, dokler Trboveljska prem. družba ne ugodi popolnoma upravičenim in minimalnim zahtevam.

Nadalje bodejo v oči dopisuna »Jutra« delavska zborovanja, na katerih, kot on trdi, je namen raznih političnih voditeljev, da si kujejo kapital za svoje stranke. Toda povsem je iz tega razvidno, da delavstvo v današnjem mezdnem boju ne pozna strankarstva, temveč, da delavstvo vseh političnih pripadnosti zahteva samo, da se mu plača delo, zahteva samo takšen kos kruha, da nasiti sebe in svojo stradajočo družino.

Da ne omenjamo še vseh najgorostašnejših laži, katere se še nahajajo v istem članku, pripomnimo samo to, da vidi slavni dopisun med rudarji boljševiško navdahnjene elemente. Toda ti boljševiško navdahnjeni elementi med rudarji so lačni želodci rudarjev, njih žen in otrok, ki se hočejo nasititi. Trb. družba naj da kruha rudarjem in takoj bo odpravljen ves boljševizem v rudarjih. Mi rudarji pa vidimo boljševizem med akcijonarji trbov. prem. družbe, ki grabijo ogromne milijone v svoje brezkončne malhe ter pustijo stradati 10 tisoč bednih rudarjev ter nad 40.000 njih žen in otrok. Trboveljska družba lahko baje zviša plače samo na podlagi 5% povišanja cen premoga 48 K na šiht. Ker pa, kakor je javnosti znano, trboveljska družba dela z 900% dobičkom, zato si naj tudi od tega odkrhne neznaten del, pa lahko takoj ugodi vsem delavskim zahtevam.

Radovedni smo, kaj porečejo merodajni faktorji temu, da jih meščansko časopisje tako napačno informira, ker piše, da se producira v Kočevju 10 in v Trbovljah 50 vagonov premoga, kar pa ni resnica. Že se vidi na obzorju zvezda tistega dne, ko bo postavljena vsa industrija Jugoslavije pred alternativo, da ali prisili trboveljsko družbo, da ugodi delavskim zahtevam, ali pa se ustavi vsa jugoslovanska industrija, ker ni tistih 60 vagonov premoga dnevno, o katerih poročajo prvokaterski časopisi, ki zastopajo interese dunajskih čifutov, če bi se tudi nabrali, je le majhna kapljica.

Delavstvo pa se zaveda svoje moči ter hoče zmagati in bo zmagalo, in zmagati mora, da se preživi.

Rudarji iz revirjev.

Notranje političen pregled.

Občinske volitve v Beogradu.

V nedeljo so se vršile občinske volitve po Srbiji in Črni gori. Natančne številke so znane samo iz Beograda. Zmagli so, kakor je bilo za pričakovati, radikali, ki so izrabljajoč svojo vladajočo pozicijo, vršili povsod nezaslišan teror. Neodvisna delavska stranka more kljub najhujšemu terorju zaznamovati lep napredek. Dočim smo dobili pri volitvah **v konstituanto 1134 glasov**, je sedaj naša lista, katere nosilec je bil v zaporu se nahajajoči sodrug Filip Filipovič, **sedaj združila 1505 glasov**, Korunovi **socijalpatrijotski pajdaši** so združili **vsega skupaj celih 318 glasov**, dočim so pri volitvah v parlament imeli še **556 glasov**. Po deželi so tudi zmagali po večini radikali, za katere je deloval cel vladni aparat z vso silo. Kolikor so dosedaj znani rezultati, je naša stranka dobila absolutno večino v eni občini. Natančneje bomo o volitvah poročali, ko bo znan končni rezultat. Na vsak način pa je naša stranka dosegla časten uspeh in velik napredek, v času najhujšega terorja. Socijalpatrijotom je pa še tisto malo prislašev, ki so jih imeli prej, obrnilo hrbet.

Mrtvim svobodo, živim arest!

To geslo ruskih vseslovanskih carjev je tudi političen program naših državnikov. Posebno lepo se to kaže v načrtu za novi tiskovni zakon. Ta zakon bi delal ruskim carskim sanikom vso čast in mirne duše lahko trdimo, da je svobodna Jugoslavija s tem načrtom stopila v vrsto reakcije, ker kaj takega si niti Ricinus-Mussolini ni izmislil.

Le par vzgledov.

Člen 20.: Prepovedano je širjenje in prodajanje časopisov in drugih tiskanih spisov, ki vsebujejo: 1.) Razžalitev vladarja in članov kraljevskega doma. 2.) Razžalitev tujih državnih poglavarjev. 3.) Razžalitev narodne skupščine (torej bode prepovedano kritizirati delo poslancev, seveda vladnih). 4.) Neposredno pozivanje državljanov, naj s silo spremene ustavo ali državne zakone. 5.) Težko žalitev javne morale.

Člen 24.: Ne samo razširjanje in prodajanje časopisov in drugih tiskanih spisov, **temveč tudi njihovo nadaljnje izhajanje se more prepovedati v teh slučajih: 1.) Če izzivajo mržnjo proti državi, kakor celini, verski ali plemenski razdor. 2. Če posredno pozivajo občane, naj s silo spremene ustavo ali državni zakon. 3.) Če se iz napisa jasno vidi, da kaže na tako pozivanje občanov.**

Čl. 25. pravi, da sodišče samo lahko izreče prepoved nadaljnjega izhajanja časopisa, da bi **»to bilo v interesu države«.**

Za tiskovne pregreške odgovarjajo: **pisec, urednik, tiskar, izdajatelj in prodajalec (!).**

Denarne kazni so zelo visoke: 30.000, 50.000 in **100.000 Din.**

Krona vsemu pa je člen 51.: Kdor potom časopisja ščuva na sovraštvo **proti poedinim oficirjem** ali oficirskim razredom, ali kdor seje razdor in nezaupanje v armadi, ali kdor odvrača vojaške osebe od vršenja vojne dolžnosti, ali kdor hujska eden državni razred proti drugemu, ali kdor izziva nezaupanje, preziranje in izsmehovanje proti državnim uredbam, bo kaznovan z zaporom od 1 meseca do 2 let in denarno do 30.000 Din. Da pa lahko iztirja te ogromne kazni, udari država že pri ustanovi novega lista nanj hipoteko, tako, da se v slučaju ustavitve iz ostalega premoženja v prvi vrsti plačajo **kazni, obsodbe itd.**

K temu načrtu zakona ni nič za pripomniti. On je le dodatek k zakonu o zaščiti države, on je le korak naprej v diktaturi srbske buržuazije. Čim bolj se vladajoči cincarji majejo tla pod nogami, tem krutejša je njena diktatura. S tem zakonom, če bo sprejet, vlada lahko tekom 24 ur ustavi vse opozicijonalne časopise in lahko nadiktira milijone kazni nedržavotvornim časopisom — ampak vse to ji ne bo pomagalo. Ljudstvo vidi in spoznava to delo, pa če bi magari vlada čaršijskih bank ustavila vse časopise, razen »Slovenskega Naroda«, ki je iz principa za vsako vlado, — prišel bo dan plačila, ko bodeta delavec in revni kmet vzela svojo državo v svoje roke in tedaj bo vladujoča gospoda dobila povrnjeno vse z obrestmi.

Zakonski načrt o štampi pa je nov dokaz, kako izgleda diktatura kapitalistov, — ki se imenuje meščanska demokracija.

Našim naročnikom!

Primorani smo s 1. septembrom 1923 povišati naročnino za »Glas Svobode« za 50 para pri številki. **Tako bo od prihodnje številke naprej naročnina za mesec 6 Din, za četrt leta 18 Din in za pol leta 36 Din.**

Posamezna številka stane 1.50 Din.

Ne bomo tukaj pripovedovali, da moramo storiti ta korak vsled naraščajočih tiskarniških stroškov itd., ker pameten in razredno-zaveden naročnik in član »Neodvisne Delavske Stranke Jugoslavije« to itak sam uvidi. 2 Din na mesec poviška, ni toliko, da bi se ne moglo utrpeti. Vsakomur, komur je mar proletarski list in njega prospeh, bo rad priložil k dosedanjim 4 Din še 2 Din.

Podpora »Glasu Svobode« so le njegovi razredno-zavedni naročniki in čitatelji. In »Glas Svobode« se naslanja le na nje. Komur pa je žal pribaviti še 2 Din (mislimo, da jih med našimi naročniki ni) je pa itak s tem dokazal, da se nanj ni zanesti tudi v drugih slučajih, kjer je treba pokazati moža še bolj, nego pri teh 2 Din poviška.

V prihodnji številki priložimo tudi položnice celi nakladi, da tudi naročniki, ki imajo že plačano naročnino naprej, pošljejo povišek.

S sodružnim pozdravom

Uredništvo in upravništvo »Glasa Svobode«.

Iz stranke.

Vsem krajevnim odborom »Nezavisne Delavske Stranke Jugoslavije« v Sloveniji! — Vsem članom »Nezavisne Delavske Stranke Jugoslavije.

Krajevna organizacija NDSJ v Ljubljani je na svojem članskem sestanku sklenila, da odstopi vsak član ljubljanske krajevne organizacije NDSJ **enodnevno** plačo v korist stavkujočim rudarjem.

Pokrajinski odbor »Nezavisne Delavske Stranke Jugoslavije« v Sloveniji je odobril ta sklep in pozivlja vse krajjevne odbore NDSJ in nje člane, da slede temu primeru.

Za vsakega člana NDSJ je ta sklep obvezen.

Obenem pa pokrajinski odbor NDSJ v Sloveniji apelira na vse strokovne organizacije v Sloveniji, da pokažejo istotako na ta način svojo solidarnost, disciplino in razredno zavednost.

Naj živi zmaga rudarjev!

Pokrajinski Izvrševalni Odbor NDSJ za Slovenijo v Ljubljani.

* * *

Člani ljubljanskega krajevnega odbora NDSJ se pozivljajo, da izvrše sklep organizacije in vplačajo prispevke (enodnevno plačo) za stavkujoče rudarje pri strankinem tajniku v »Delavskem domu« v Ljubljani, Karla Marksa trg 2, pritličje.

Naj živi dejanska solidarnost proletarijata!

Krajevni odbor NDSJ v Ljubljani.

Sestanek ljubljanskih zaupnikov N. D. S. J. je vsako sredo ob pol 8. uri zvečer v »Delavskem domu.«

Dopisi.

V ZAGORJU

traja štrajk mirno dalje. Rudarjev se je večina podala na kmete v sosednje kraje in je kraj ves kot izumrl. Vsi smo pripravljeni, da se borimo do skrajnosti za boljši kos kruha, ki nam po vsej pravici pripada. Zavedamo se, da skuša Trboveljska prem. družba na vsak način zlomiti ta štrajk. Mi pa se zavedamo, da so delavci tisti, ki ustvarjajo vse, od otroških igrač do gigantskih strojev, da smo mi, ki držimo svet na svojih plečih in da kot taka sila ne odjenjamo. Ne mislite, da zato stradamo že 4 tedne, da bomo nadalje še bolj stradali, ne mislite, da zato vodimo že 4 tedne boj v strnjenih vrstah, da nam bodo razpustili naše organizacije, naše edino orožje. Nikar ne misli, Trboveljska družba, da boš razbila štrajk, pa se poslužuj vseh sredstev, ki jih imaš na razpolago. Zberi vse svoje **orjunske podrepne muhe,** ki se zovejo **»delavcem prijazne«,** zberi vse svoje verne sluge-**poduradnike** in naščuvaj vse zagorske **orožnike,** da polove vse, ki se upajo stradati. Pa po vrsti o vseh nakanah naše družbe in izdajalskih vlogah njenih muh-podrepnic!

Prva njih nakana je bil razglas, s katerim so se najbolj obnesli, razglas, da bodo vsi delavci odpuščeni, če ne gredo tekom 48 ur na delo. No, drugi dan smo bili že vsi odpuščeni, ker ni bil nihče toliko neumen, da bi verjel Trboveljski prem. družbi in njenim pisalnim strojem. Potem so dejali, da bodo rudarjem šteli dneve do »odpusta« za »plave« in da bodo za vsak dan kaznovani za 15 Din. Hoteli so s tem, da bi prišlo do kake rabuke in bi »plav« postal rdeč. Pa spet so se zmotili. To jih je pa že razjezilo, da so jim kar trebuhi drgetali od jeze, pa so šli in v soboto nagnali vse **Orjunce-študente** v pralnico in jo pognali. No, mislili so si: še vrag ni, če poženemo pralnico, bo že moral še premog iti iz jame. Pa premoga ni, čudeža ni bilo in pralnica se je ustavila, ker ni bilo premoga, da bi ga prali in ker so menda nekaj potrli, kar so potem ponoči popravili. Mi pa smo spoznali orjunsko zloglasno ljubezen do delavstva in štrajkali dalje.

Ker je vlada kapitalistična, mora brez dvoma podpirati kapital Trboveljske družbe in orožništvo na vso moč služi Trboveljski družbi. Posebno pri nas se na vso moč trudijo, da bi pridobili sebi zveste in Trb. družbi zmago. Ni ga dne, da bi naš komandant, njegov kompanjon in strojarvelikan ne leteli za katerim in ga aretirali in to brez vsakega pravega vzroka. Prva sta bila sodr. **Bizjak in Primožič, ki sta bila koj izpuščena.** Sledil je **Rotar,** ki je še sedaj v litijskih zaporih za prazen nič. Potem so aretirali **Kastelica** (pa ne Anteta!), ga uklenili, naprtili mu nahrbtnik in odvedli v zapor. Zakaj? On, da je nekomu grozil z nožem, da mora stopiti v komunistično stranko, sicer ga zakolje. Kaj takega si morejo izmisliti le naši orožniki, ki so mislili, da bodo s tem vrgli politično barvo na štrajk in delavske organizacije. Vse se je razblinilo v nič in 20. t. m. je bil Kastelic Jože izpuščen. Še ni ta prišel na dan, so že aretirali ss. **Čebina** in **Kočevarja,** oba zaupnika. Ravno so imeli sejo, da razdele podporo štrajkujočim, da jih podprejo v štrajku, pa pride zopet naš glavni komandir Žibre in oba aretira ter odpelje v Litijo. Kot je videti, je naš komandir vodil o vsakem zavednem delavcu nekak zapisnik in čakal štrajka, da tu pokaže vso svojo vestnost v preganjanju lačnih. V obtožnico na s. Čebina je navlekel vse laži vkup od celega leta. Češ, da je on naščuval delavce, da so šli na ustanovni občni zbor »Orjune« (torej je brez dvoma »Orjuna« dobro zvezana z orožništvom!), da vrši komunistično propagando (seveda za vse to niti enega dokaza, kot bi ga morali imeti, če hočejo reči: »V imenu zakona«), in kar je najlepše: Župan, socijalpatrijot je izjavil orožnikom, da ga je Čebin silil, da **mora** občina dati podporo rudarjem in mu grozil, če ne ustreže. Take laži, take podle denuncijacije so zmožni kvečjem naši socijal-policaj-demokrati, ki so v konzumu in za nebom v procesiji Rešnjega telesa povsod **prvi** na mestu. Nadalje so ga dolžili, da je pisal rudarju **Tonku,** ki je baje dva dni služil kot štrajkbreher, grozilno pismo, da bodo po štrajku obračunali temeljito z njim, če ne preneha s krumirstvom. Ker je vse vkup nesramna laž orožnikov in socijalpatrijotov, (ki so menda **sodrugi,** vsaj nazivajo se tako), ga je sodnik že drugi dan izpustil na prosto z besedami: »Vse rudarje naj pripeljejo gor, jaz bom pa vse izpustil, če bodo take obdolžitve!« — 20. t. m. pa so aretirali zopet s. Weinbergerja, steklarja in s. Paina Ludvika brez pravega vzroka in ki bosta brez dvoma kmalu prosta.

Pa še nekaj, da bo še bolj jasna slika o naših orožnikih. Neki nečlovek **Štern** je izjavil orožnikom, da je s. Prosenc nagovarjal rudarja Tonka za štrajk. Orožniki pridejo k Tonku, ki sam izjavi, da **ni dobil nobenega grozilnega pisma, kot dolže Čebina in da ga ni nikdo, a najmanj Prosenc nagovarjal za štrajk.** Na ponovno vprašanje izjav Štern, da je isti s. Prosenc v istem smislu govoril neki delavki Raspotnici, ki so jo orožniki z izpraševanjem tako terorizirali, da so jo spravili v jok. Vendar izjavlja, da **ni res, kar trdijo orožniki.**

Tako preganjajo zagorski orožniki **mirne** rudarje brez vsakih povodov in vzrokov, ubogajo slednjemu namigljaju socijalpatrijotov, ki jih spoznavamo vedno bolj in bolj, računajo z vsako podlo denuncijacijo. Ni jim še dovolj, da trpe glad, treba je še preganjati rudarje, ki se popolnoma **mirno**

bore za svoj kruh in orožniki se ponosno hvalijo po Litiji: **»Čez par dni pripeljemo še te in te tri!«** Zapomnite si, da ste zato, da delate mir, ne pa da s svojim bedastim počenjanjem razburjate delavce, katerih pesti se vijejo v gladu. Ne pozabite, da je glad mogočna blaznost, ki zmore prevreči svet. Če mislite, da vam bo družba dala bogvekaj za to, se motite. Če mislite, da boste s tem zlomili štrajk, se motite. Zapomnite si tudi, da se uklepa le lopove, ne gladujočih, da ustvarjajo delavci s svojim delom več, kot vi s svojim podlim počenjanjem. Zahtevamo, da pustite mirne rudarje v miru, če hočete da vlada red, za kar ste postavljeni. **Ne izzivajte nas, da ne mi vas.** (Saj imate i vi maslo na glavi!! Ne pozabite, ker mi ne bomo pozabili!) Delavci smo pripravljeni, da vršimo boj do konca, do zmage. Naj nam groze z ječami, naj nas preganjajo, a borbene volje nam ne oropate nikdar. Delavcem, rudarjem Zagorja, Trbovelj in drugih revirjev kličemo: Vztrajajte! Bojujte!, sodrugom v zaporih pa: Zdravstvujte! Na svidenje!

Proč z nasiljem! Živel boj! Živela zmaga! Živel boj in zmaga čeških rudarjev in rudarjev cele Evrope!

Epilog k kovinarskemu sestanku na Jesenicah.

Dne 13. avg. se je vršil pri nas impozanten sestanek kovinarjev, na katerega so prileteli kar trije gospodje od kovinarske centrale in strokovne komisije. Podpiral jih je še tukajšnji uskok bivši oficirček z rdečo srajčko na belem konjičku, ki je še leta 1919 pozival tukajšnje delavstvo, da naj gre osvojevati Golico pred napadajočimi Nemci, poznejši komunist, sedaj skrahiran socijalpatrijot. Ta človek se je obnašal na tem sestanku kot blazen, segal vsakemu v besedo, tako da ga je moral sam njegov kolega g. Uratnik pozvati k redu in disciplini. V glavnem se je njemu šlo zato, da delavstvo prepriča, da je sklep, ki so ga napravili na zadnjem članskem zborovanju, da ukinejo vsako pošiljanje članskih prispevkov na centralo, do tega časa, dokler se ta ne pokori volji članstva in da skliče kongres celokupnega kovinarskega delavstva, to je tudi drugega dela kovinarjev, ki so že poprej odpovedali pokorščino Amsterdamovcem in so se organizirali v svoji Neodvisni zvezi kovinarjev Jugoslavije, napačen. Tega sklepa so se poslužili jeseniški kovinarji v skrajnem slučaju, ker se zavedajo, da je za nje, kakor tudi za ostalo delavstvo edina rešitev ta, da pridejo zopet do enotnih strokovnih organizacij, kar pa gotovi elementi okrog strokovne komisije, kakor tudi kovinarske centrale to sabotirajo. Poleg tega predbacivajo zavednejšim sodrugom, da so plačani za to, da strokovne organizacije razbijajo. Tudi že prej omenjeni rdečesrajčnik se je v svojem govoru posluževal tega napram zavednejšim sodrugom z Jesenic, kar mu je pa takoj sodr. Košir v stvarnem in dokazilnem govoru dokazal ravno nasprotno. Da bo pa stvar jasnejša in da ne bode mogoče kdo trdil, da lažemo ali pa, da niso vsi socijalpatrijoti enaki, naj navedemo samo še en kratek slučaj pogajanj za upostavo enotne strokovne organizacije rudarjev. Neodvisna zveza rudarskih delavcev je v maju mesecu pozvala »Unijo« slovenskih rudarjev na skupne pregovore za upostavo enotne rudarske organizacije. Na prvem skupnem sestanku ni prišlo do nikakega zbližanja, vsled tega se je soglasno sklenilo, da se obojestransko odpošljejo pismeni predlogi, na podlagi katerih naj bi se vodila potem nadaljna pogajanja. Z. R. D. se je sklepa točno držala ter svoje predloge takoj pismeno odposlala načelstvu »Unije slov. rudarjev«. Na odgovor teh predlogov je pa Z. R. D. čakala celih 8 tednov. Že takoj takrat so ti ljudje pokazali, da jim ni resno do ujedinjenja, kar so pozneje tudi potrdili s tem, da so tik že pred započetim mezdnim gibanjem rudarjev začeli Z. R. D. napadati ustmeno, kakor tudi potom časopisja. Da to še bolj potrdimo, navedemo še en slučaj. Že to gibanje za upostavo enotne strokovne rudarske organizacije je vodstvo Z. R. D. za predstoječe mezdno gibanje videlo, da bi bil boj rudarjev lažji in uspešnejši, če bi bila organizacija enotna. Ali kakor so že prej pokazali, da jim ni za interes delavstva ter so tudi tukaj hoteli imeti strankarski profit. Zato niso niti v slučaju mezdnega gibanja pristali na enotno akcijo in da so na poziv, ki ga je poslala Z. R. D. vsem organizacijam za enoten nastop v mezdnem gibanju to odklonili z motivacijo, da kjer sedijo zastopniki nerazrednih organizacij (pri tem so menili krščc. socijalce) nečejo sedeti oni. To bi bilo za nje sicer prav lepo, ko bi se ti ljudje tega držali vedno. Da pa to ni slučaj, so to pokazali v Trbovljah takoj tekom par dni. Slučaj je namreč sledeči: Radikalna stranka je v Trbovljah razveljavila poprejšnjega njihovega zaveznika demokrata in na njegovo mesta postavila radikala. Na poziv demokratske stranke, ki je pozvala pristaše vseh korporacij za skupen protest napram temu, so se tudi ti ljudje okrog Amsterdama takoj odzvali. Tukaj se pa niso popolnoma nič sklicevali na svojo razredno zavednost ter bili pripravljeni tudi z demokrati sedeti pri skupni mizi, ker se jim je šlo, da izbacnejo od korita enega reakcijonarca ter postavijo zopet drugega. Ali skupen nastop, kjer bi se bilo treba boriti za zboljšanje celokupnega rudarskega proletarijata, so pa odklonili. Takih in enakih slučajev je še prav mnogo pri nas, kakor tudi v vseh drugih državah. Gosp. Uratnik je tudi trdil na tem sestanku, da je bil v maju mesecu na nekem rudarskem sestanku v Trbovljah in da se je že takrat sklepalo o stavki, ki je pozneje v juliju spontano izbruhnila. Konštatiramo, da se gosp. Uratnik mora udeleževati sestankov, ki so sklicani od »Unije slov. rudarjev« in če so to sklenili tam, se nam samo čudno zdi, zakaj zdaj sabotirajo ta upravičeni boj slovenskih rudarjev. Isti gospod in istotam je trdil, da se je zadnja 24 urna protestna obustava dela železničarjev obnesla samo tam, kjer ni tistih kričačev in da so zastopnika njihove železničarske organizacije g. Krekiča zaprli, kar je baje dokaz, da se buržuazija njih veliko bolj boji, ker v resnici zastopajo železničarske interese Sodbo o tem prepuščamo železničarjem samim. Mi vemo, da se lahko inscenira tudi tak aret, kakor je bil Krekičev. Vsem izvajanjem teh dveh gospodov je ponovno ugovarjal sodr. Košir in sicer s tako dokazilnim materijalom, da so mu končno začeli groziti, da bodo ž njim že obračunali najbrže na način, kot je pri njih v navadi, da se bodo poslužili policije ter ga na ta način odpravili z Jesenic. Ali motite se gospoda, če mislite, da s tem, če spravite njega z Jesenic, bodete zopet v kalnem ribarili. Nas je še dosti tukaj in se prav dobro zavedamo, da je edina rešitev za nas enotna kovinarska organizacija, stoječa na podlagi nepomirljive razredne borbe. Mrličev pa ne bomo več reševali.

Socijalisti — militarizatorji.

Nečuveno, kaj, a vendar je tako. Veliki socijalisti, vedno in povsod polna usta o proletarijatu so za časa protestne 24 urne stavke železničarjev in javnih nameščencev trobili k mobilizaciji železničarjev. To se še ni zgodilo dosedaj v nobeni državi, kar se je v Studencih pri Mariboru 3. t. m. Župan v Studencih, gospod **Katoh** je kandidiral na socijalistični listi kot socijalist in bil tudi izvoljen s celim kupom socijalističnih odbornikov. A ti naši socijalisti so zares samo socijalisti na papirju, v svojem ožjem krogu in ko ni nobene nevarnosti, pokazati svoj socijalizem. A kakor hitro pa je treba pokazati pravo barvo, pa glej, je ta naenkrat druga, ne lista, o kateri je govoril. In 3. avgusta je dokazal, da tisti znani «Rote Burg«, kakor so se imenovali Studenci, da je na gnili podlagi. Ko je bila namreč odrejena mobilizacija stavkujočih železničarjev, je župan Katoh bil tako uren in poskočen, da je bil prvi, ki je izdajal pozivnice. Čeprav niso bile uradne ure, sta prišla prostovoljno v urade ter izdajala ukaze, kakor ministra, gospoda: župan Katoh in njegov namestnik **Leskovšek.** Poleg tega je pa Katoh še železničar. Izdal je tudi ukaz, da morata trobentača požarne brambe trobili alarm po celi občini. In **Prebolšek** in **Vodušek,** hlapca, sta to naredila in trobila, kakor znorela. — Tako je ta dična družba vzgojena po »Enakosti«, sedaj »Socijalistu« in »Volksstimmah« pokazala svojo razredno zavest. Tako so socijalisti dejansko pokazali, da so za militarizem. — Studenčani naj si to dobro zapomnijo.

Proletarci v mariborskem Delavskem domu — tujci.

Neverjetno, bo kdo rekel. Ali v Mariboru je vse mogoče, kakor v Ameriki. V nedeljo se je namreč družba proletarcev iz Ljubljane mudila v Mariboru. In kam naj gre iskat okrepčila, če ne v Delavski dom. In je šla. Naročili so si sodrugi obed, in so plačali 40 K za kosilo. Ali ko so mislili odiiti, se jih je ustavilo: »Prosim, doplačajte še vsak 10 K, ker ste tujci.« — »Kako tujci,« so s začudili Ljubljančani. »Tako. Drugi plačajo kosilo 40 K, a vi ste tujci, pa morate plačati ceno za tujce, t. j. 50 K.« — Smehljaje so proletarci iz Ljubljane plačali še po 10 K in se poslovili.

Izdajalska vloga socijalpatrijotov v Zagorju.

Že ves čas smo poznali naše hvalevredno debele konzumarje kot izdajice, vendar je bil zastor doslej še zagrnjen. 20. t. m. pa se je razgrnil zastor in vsi so tedaj zagledali: Glejte, Efialte, izdajice proletarijata! Sami so razgalili svoj gnili trup, delavci pa bodo sodili.

V steklarni je nekdo našel par prepovedanih knjig. Zvedel je to socijalpatrijot, (če jih menda ni on sam ta položil), ki šteje po svoji obilnosti za tri druge in dejal dotičnemu najditelju: »Le pusti. To so komunistične knjige. Jih bom že jaz drugam skril!« Naslednji dan so orožniki aretirali našega vrlega prvoborca s. Mirkota Weinbergerja. One knjige so bile že »skrite« pri — orožnikih.

Jasno je, da so jih nesli naši steklarji — konzumarji z velbanimi trebuščki svojim »sodrugom« orožnikom; oni so jih ta položili in jih potem »našli«, samo da bi se maščevali nad sodrugi, ki so organizirani v »Nezavisni strokovni organizaciji steklarjev«, tako mislijo udušiti strokovni pokret nezavisnih steklarjev. Vendar so si s temi izdajstvi, ki jih bomo še priobčili podrobno, sami izkopali grob. Steklarji vedno bolj spoznavajo, kam vodi politika socijalpatrijotov, spoznavajo špijonsko in provokatersko postopanje širokih špicel-socijalistov, pljujejo nanje, jim obračajo hrbet, zgražajoč se nanje, ki so s svojimi izdajstvi preorjunili Orjuno samo, ki jim zvesto stoji na strani. Dolgo vam je vaša koruzna metoda svirala »miserere«, z denuncijacijami zadnjih dni, ki presegajo celo Judeža Iškerjota, ki ga je bilo po izdajstvu vsaj sram še dalje živeti, pa ste si ustvarili lep nagrobni spomenik, kakršnega bo deležen le še Noske.

Bodite si v svesti, da vam bo proletarijat (tudi lista »ogromna« večina) pljunil v obraz vsem, od neznatnega Arhiča preko zatekli konzumarjev, do vseh vaših ministrov in krvnikov Noskejevcev!

O aretaciji Marxa po 50 letnici njegove smrti, o »prijateljskih pogovorih (na sejah! nikar ne pretvarjajte!) z orožniki, o napivanju in čestitanju »sodrugom — orožnikom« itd., prihodnjič obširno v »Borbi«.

Steklarji.

Protest proti nasilju zagorskih orožnikov.

Ko sem bil podpisani pretečeni teden od tukajšnje orožniške postaje na podlagi podle in lažnjive denuncijacije aretiran in odpeljan v litijske zapore, so mi orožniki — med njimi sam komandir Žibre — naprtili **svoj** nahrbtnik, da ga nesem **namesto njih.** Ko sem se temu uprl in vrgel nahrbtnik z ram, so mi ga ponovno **siloma** naprtili in **uklenili,** tako, da sem bil **prisiljen** nesti jim nahrbtnik. Najodločnejše protestiram, da se uklepa in tako surovo ravna s političnim jetnikom, da se mu naprti tuj nahrbtnik s podlim namenom, da vidi javnost v njem tatu in lopova!

Proč z nasiljem zagorskih orožnikov!

Živel boj rudarjev!

Jože Kastelic.

Mimogrede.

Deutschsprechende Sozialisten, Achtung!

Mit 1. August 1923 erscheint einmal wöchentlich »Vorwärts«, Organ der Polizeisozialistischen Partei Jugoslaviens. Das Blatt wird unter persönlicher Mitwirkung seiner Hochheit, Geheimrat der Berliner Staats-Polizei, Ehrenmitgliede der Ebert-Noske-ischen freien Stadt Amsterdam, des Herrn Friedensglöckchen (die Krainer sagen landesüblich: Zvonimir) Brrrnot redigiert und verspricht dem Poilzeisozialismus in Slovenien gute Dienste zu leisten.

Untereinem machen wir alle Genossen aufmerksam, dass unser Blatt mit unserem ehemaligen Redaktionsmitglied des gewesenen Laibacher »Naprej - Vorwärts« und derzeitigen Vizesekretär der Deutschnationalen - serbischen - Radikalpartei Herrn Anton Podbevšek, in keinerlei Verbindungen steht.

Die Redaktion befindet sich in Krško, Beistrich, Gurkfeld, Beistrich, an der Save, Beistrich, Krain. Punkt.

Die Redaktion.

Iz Kolovratske kleti.

»Ena gora je visoka, druga nizka; kdor godbe nima, si pač na gobec piska!« S tem se tolažijo gospod mestni arhivar in razlagajo v »Avtonomistu«, tik pred avtonomističnimi kremami za prsa in čevlje, da so **izstopili** iz delavskega pokreta, ker srbska centrala ni hotela upoštevati kmečkih interesov, za katere so se borili Štefanovičevi protektorji. Zato moramo pribiti, da so gospod mestni arhivar, kakor glavni »prijatelj« in protektor Štefanovičarstva, **bili ven bacnjeni.** Gospod arhivar se tudi silno priložujejo, da delavstvo ni hotelo upoštevati njihove inteligence, niti njihovega mučeništva, ko so bili ob 2. uri popolnoči(!) kloftani od nekega »Orjunaša«. Gratuliramo le »Avtonomistu« na novi pridobitvi, ki bo lahko služila raznim ambicijam naravnost, kakor predstraža na pohodu na Bleiweisovo cesto, seveda na pohodu z upognjeno hrbtenico. Delavstvo in tudi kmetje že vedo, kam pes taco moli, in ne rabijo nobenih parazitov, ki bi radi na njihovih hrbtih navzgor splezali, pa najsi bodo ti gospodje stoloravnatelji pri kolovratarskem ali fajmoštrovskem parlamentu slovenskih duševnih atletov. Gospod bivši socijalistični poverjenik bi rad — gospod mestni arhivar bi tudi — in še marsikak skrahiran voditelj bi rad — zastopal ljudsko voljo, bi rad mandat, pa ljudstvo jih pozna in ostali bodo naprej — pri Kolovratu kulturni in politični akrobatje in saltimbanki. Pri socijalistih in komunistih ni šlo, SSDI. je odklonil proletarijat, »versuch'ma mit'n Radić!« Kaj ne, gospod arhivar? Pa Vas bo tudi Radić kmalu sit, potem bomo pa že spet kako novo resnico pogruntali. Danes tukaj, jutri tam, ker taki inteligenti plavajo vedno s tokom. Leta 1918 je bil socijalni tok, tedaj so plavali s socijalističnim in komunističnim tokom, leta 1923 je Radić trumf v prečanskih krajih in so pri njem, leta 1924 bo spet kaj drugega na površju in ti inteligenti bodo spet pri tem modernem gibanju. V tem božjem zverinjaku mora pač biti tudi taka inteligenca.

»Prosim, dajte mi republiko!«

Gospod Stjepan Radić je šel na Angleško prositi mirotvorne Hrvatske republike. Šel bo mogoče še kam drugam. Kadar jo bo pa dobil, bo telegrafiral svojemu ljubemu hrvatskemu narodu.

Ko bi Danton in Robespiére leta 1789 namesto tega, da sta napadla Bastilo, bila hodila tako lepo prositi okoli tujih vladarjev in bankirjev za republiko, mislite li, da bi imeli kdaj na Francoskem republiko?

Ko bi Lenin in Trocki šla leta 1917 namesto v boj proti buržuaziji, s klobukom v roki fehtarit od enega dvora do druge kronane glave za republiko v Rusiji, ali ne mislite, da bi še danes vladal batjuška car in bi kmetje še bili tlačani ruskih grofov?

Zato je pa tudi Radićeva pot cirkus, ker republike nam ne bo dal niti angleški kralj, niti rimski papež. Narodnega osvobojenja od Anglije nimamo za pričakovati, le glejte kako obeša »protidržavne« Irce, ki hočejo svobode in kako mečejo angleški aeroplani bombe po indijskih vaseh, katerih lačni prebivalci hočejo kruha in svobode.

Republiko in narodno svobodo bomo imeli, kadar si jo bomo **sami priborili.** Kadar bode slovenski, hrvatski, srbski in makedonski kmet skupno z delavstvom stopil v boj za kmečko-delavsko vlado, za kmečko-delavsko federativno republiko, tedaj bo to prvi korak k zmagi. Zato Radić s svojo republiko ljudi le farba, ker čudeži se več ne vrše in republike več ne frče, kakor tudi pohane piške ne zaspancem v gobce.

Delavec in kmet, ki se hočeš res boriti za republiko in gospodarsko in narodnostno svobodo v okviru Zveze kmečko-delavskih republik na Balkanu — stopi v vrste Neodvisne delavske stranke Jugoslavije.

Mi ti ne delamo goljufivih obljub, kakor gospod Radić — ampak kličemo te, da stopiš v boj za delavsko-kmečko republiko. Čim več nas bo, tem prej bo zmaga naša!

Tiskovni sklad.

Leni Jakec nabral 300 Din; Novak, Ljubljana 10 Din; Grdodolnik Ivan, Ljubljana 2 Din; omizje na Verdu, gostilna Rudel 6 Din; Mikec, Ljubljana 5 Din; Žorga Jaka, Ljubljana 5 Din; Furlan Gabriel, Ljubljana 5 Din; Kolšek, Trbovlje 5 Din; Baznik, Ljubljana 5 Din; neimenovan, Ljubljana 10 Din; Merlič J., Ljubljana 5 Din; Marković, Ljubljana 10 Din; Kerin, Ljubljana 5 Din; skupaj 373 Din. Izkaz v zadnji številki 7.936.50 Din. **Vsega skupaj 8.309.50 Din.**

Pomota.

V »Strokovni Borbi« štev. 30 od 15. avgusta t. l. pod naslovom »Krumirji na dan našega protesta 3. avgusta se je vrnila neprijetna pomota in mora stati: »Transportni komercijalni oddelek III./4 **so štrajkali** (mesto delali, kot je tam pisano) **vsi** razun **nadzornika Koširja«.**

Lastnik in izdajatelj Konzorcij.
Odgovorni urednik Anton Šušteršič.
Tisk tiskarne »Merkur« v Ljubljani.

Vsi na shod!

V petek 31. avgusta 1923 ob pol 8 uri zvečer se vrši v Mestnem domu

javen shod

z dnevnim redom: 1. Položaj občinskih delavcev. 2. Službena pragmatika.

Vsi na shod!